

*ARCHIV
PRAŽSKÉHO
HRADU*

Zpráva o činnosti Archivu Pražského hradu za rok 2016

Úvodem

Archiv Pražského hradu (Archiv PH) uchovává a zpřístupňuje historické dokumenty k dějinám Pražského hradu, k jeho umělecko- a kulturně-historickému významu, stavebnímu vývoji a obecně k jeho funkci ústředního sídla hlavy státu.

Archiv PH vykonává tuto činnost od konce roku 1920 v souvislosti s postupným přebíráním péče o hradní areál Kanceláří prezidenta republiky (KPR). V letech 1920-1925 byly v Archivu PH soustředěny podle osmého oddílu mírové smlouvy s Rakouskem (podepsána v Saint-Germain - en -Laye, 1919) během tzv. spisové a archivní rozluky historické archivní fondy z působnosti na Hradě fungujících úřadů v 16.-20. století (resp. do roku 1918).

V roce 1957 se na základě vládního nařízení 55/54 Sb., o chráněné oblasti Pražského hradu stala KPR výkonným orgánem památkové péče o chrám sv. Víta a z tohoto titulu převzala do odborné správy rovněž Kapitulní knihovnu se sbírkou hudebnin, Archiv Metropolitní kapituly a fond Jednota pro dostavbu chrámu sv. Víta. Na tyto fondy Metropolitní kapituly byl v roce 2015 vznesen nárok ze strany vlastníka, tj. Metropolitní kapitulou u sv. Víta v Praze. Dne 3. května 2016 došlo k uzavření v pořadí již druhého právního pořízení - *smlouvy o úschově archivních fondů* mezi Metropolitní kapitulou u sv. Víta v Praze a Českou republikou - Kanceláří prezidenta republiky.

V rámci smluvních vztahů byl smlouvou o spolupráci mezi KPR a ČTK - Fotobankou ČTK rovněž vyřešen badatelský a reprodukční přístup k fotografiím uloženým sice v archivech OSAS KPR, ovšem opatřených licencí ČTK.

V současnosti je péče o všechny fondy vykonávána na základě *zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů* a v souladu s potřebami zřizovatele – Kanceláře prezidenta republiky. Archiv PH je organizačně zařazen do Odboru spisové a archivní služby KPR (OSAS KPR) a od 1. dubna 2015 je tento odbor veden v rámci Sekce administrativní KPR. K 31. prosinci 2016 spravoval 59 archivních fondů (v evidenci NAD) a 24755 svazků knih příruční knihovny OSAS KPR.

I. Personální situace

V Archivu Pražského hradu působili:

Mgr. Martin Halata (ředitel OSAS KPR)

Mgr. Marek Suchý, Ph.D., (samostatný archivář)

Ing. arch. Michal Šula (odborný archivář)

p. Martin Výborný (pracovník badatelný)

PhDr. Marie Krákorová (knihovnice, do 30. září 2016)

Bc. Anna Jenšíková (knihovnice, od 1. července 2016)

Mgr. Tomáš Zubeč (odborný archivář)

Fotografické práce (mikrografické snímkování, profesionální reprodukce) vykonávali externí fotografové Ondřej Příbyl a Stanislav Loudát.

II. Využívání archiválií

Zájem o využívání archiválií se v základní rovině stále uskutečňuje jejich studiem v badatelně. Počet návštěv v badatelně každoročně ovlivňuje nejenom rozvoj informačních věd (a komunikačních možností), ale i zvyšující se počet studujících na školách všech typů v České republice, kteří Archiv PH navštěvují v rámci studijních povinností (mj. práce seminární, diplomové, dizertační). Archiv PH také pokračuje v zpřístupnění archivních pomůcek na internetu, což zpětně vyvolává zvýšený badatelský zájem o archivní fondy.

Ve studovně (*studovna I.*) jsou badatelům standardně k dispozici jeden stolní počítač, čtyři mikrofilmové čtečky, odpovídající osvětlení pracovních stolů i místní přípojky na přenosné počítače. Prostor zároveň respektuje maximální ochranu zde studovaných materiálů: k dispozici je studovna pro velkoformátové dokumenty (*studovna II.*). Po předběžné objednávce je možné využít zde situovanou příruční knihovnu. Badatelna má otevírací hodiny v pracovní dny od 9:00 do 16:00 hod. po objednání materiálu a následném sjednání termínu návštěvy.

Badatelnu v roce 2016 navštívilo 134 badatelů, z toho 125 externích a 9 interních (Správa Pražského hradu - SPH, KPR). Uskutečněno bylo 276 badatelských návštěv (245 externích, 31 interních). V souvislosti s badatelskou agendou bylo kromě vydávání materiálů ke studiu průběžně odpovídáno i na badatelské dotazy (telefonicky, elektronickou poštou, klasickou poštou). Podle kvalifikovaného odhadu bylo uskutečněno 450 dotazů a odpovědí.

V systému elektronické spisové služby Ginis bylo za rok 2016 zaevidováno 115 spisů. Převážná část (49 položek) se týkala objednávek reprodukcí archiválií a žádostí o reprodukční smlouvy. Ve spolupráci s Ekonomickým odborem KPR byly v souladu s platným ceníkem

služeb a reprodukčních poplatků vystaveny 84 faktury v celkové hodnotě 118.512 Kč, na příjmových dokladech 4.553 Kč, to vše za služby spojené s vyhotovením reprodukcí (digitálních, mikrofilmových či papírových).

Ve věci reprodukování bylo vyhotoveno 40 smluv o pořízení a reprodukování fotografií, ve kterých Archiv PH dává souhlas s využitím digitálních fotografií k různým odborným potřebám. Z fondů Archivu PH v roce 2016 čerpaly tyto publikace a texty:

Autor	Název	Nakladatelství	Vyd.
Mackert, Ch.	Blätterleuchten : Mitteleuropäische Buchmalerei des 15. Jahrhunderts in Blätterleuchten in Leipziger Handschriften	Quaternio-Verl	Luzern, 2015
Rollová, V.	Otevírání Pražského hradu v šedesátých letech: nerealizovaná alej Socialismu (1959-1968) In: Umění Art č. 3, roč. LXIII, 2015	Ústav dějin umění AV ČR	Praha, 2015
Bartlová, M., Vybíral, J.	Budování státu: reprezentace Československa v umění, architektuře a designu	Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze	Praha, 2015
Jonášová, M.	"Intonazioni degli Ebrei" from Benedetto Marcello's Estro poetico-armonico in Prague in 1729 In: Hudební věda LII, 2015 č. 1	Kabinet hudební historie Etnologického ústavu AV ČR	Praha, 2015
(kol.)	Vápenné technologie historických staveb	Národní technické muzeum	Praha, 2015
Záruba, F.	Hradní kaple II. doba lucemburská	NLN	Praha, 2015
Šedinová, H.	Esca eius erant Locustae. The Origin and Meaning of the Imaginary Quadruped locusta In: Listy filologické/Folia Philologica 138/2015/3-4	Kabinet pro klasická studia FLÚ AV ČR	Praha, 2015
Haag, S.	Das Haus Habsburg und die Welt der fürstlichen Kunstkammern im 16. und 17. Jahrhundert	Holzhausen Verlag	Wien, 2016
	Listy filologické/Folia Philologica 138/2015/1-2	AV ČR	Praha, 2015
	Telčské listy: XXVII, květen 2016	MÚ Telč	Telč, 2016
Weston, R.	Architecture visionaries	Laurence King	London, 2015
(kol.)	Metodika stavebně-historického průzkumu	NPÚ	Praha, 2016
(kol.)	Středověký kaleidoskop pro muže s hůlkou: věnováno Františku Šmahelovi k životnímu jubileu	NLN	Praha, 2016
Kubínová, K. [ed]	Slovanský klášter Karla IV.: zbožnost, umění, vzdělanost	Ústav dějin umění AV ČR	Praha, 2016

Diesenberger, M. [ed]	The Prague sacramentary: culture, religion, and politics in late eighth-century Bavaria	Brepols Publishers	Tornhout, 2016
Šedinová, H.	Ze Slovníku středověké latiny: Asalus a Achillon In: Listy filologické Folia Philologica 139/2016/1-2	Kabinet pro klasická studia FLÚ AV ČR	Praha, 2016
Šedinová, H.	Aristotle's Carp as Claretus' Bird comor? Tracing the origin of one medieval term. In: Acta Universitatis Carolinae. Philologica	Karolinum	Praha, 2016
Rosenauer, A.	Die Wiener Hofburg 1705-1835: Die kaiserliche Residenz vom Barock bis zum Klassizismus	Verlag der österreichischen Akademie der Wissenschaften	Wien, 2016
Kroulík, M.	Hřebčín v Kladrubech nad Labem: krajina koní	Národní hřebčín Kladruby n. L.	Kladruby n. L., 2016
Švanda, L.	Master Claretus' Early Didactic Writings on Medicine In: CASALC review: odborný časopis České a slovenské asociace učitelů jazykových center na vysokých školách	CASAJC	Praha, 2015
	Studia Rudolphina 15	Ústav dějin umění AV ČR	Praha, 2015
Caranová, M.; Club sběratelů herních karet	Oko bere, vole padni, aneb, Unikáty kartářského řemesla v českých zemích	Středočeské muzeum Roztoky	Roztoky u Prahy, 2016
Kuthan, J., Royt, J.	Karel IV.: císař a český král - vizionář a zakladatel	NLN	Praha, 2016
Panayotova, S. [ed]	Colour: the art & science of illuminated manuscripts (separát)	Harvey Miller Publishers	Cambridge, 2016
(kol.)	Jan Hus: odvaha myšlenky, odvaha víry, odvaha smrti	Husitské muzeum v Táboře	Tábor, 2015
	Pražský sborník historický XLIII	Scriptorium	Praha, 2015
Koska, B.	Determination of St. George Basilica tower historical inclination from contemporary photograph	Geoinformatics FCE CTU	Praha, 2011
Rywiková, D.	Speculum mortis: obraz Smrti v českém malířství pozdního středověku	Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta	Ostrava, 2016
	Živá historie: květen 2016 historický magazín Karel IV. Mýty versus fakta	Extra Publishing	Brno, 2016
	Středočeský vlastivědný sborník 34. Řada společenskovední	Středočeské muzeum Roztoky	Roztoky u Prahy, 2016
Kučera, J., Kučerová, A.	Litovice	MKSH, p. o.	Hostivice, 2016
Rybařík, V.	Kamenná katedrála: kámen v historii stavby, výzdoby a oprav katedrály sv. Víta, Václava a Vojtěcha v Praze	Česká geologická služba	Praha, 2016

	Historie - Otázky - Problémy Prag - Residenz des Habsburgers Ferdinand I. 1526-1564	Univerzita Karlova. Ústav českých dějin	Praha, 2015
Gottfried, L.	Praskolesy - 800 let: kapitoly ze starších dějin obce	Obec Praskolesy	Praskolesy, 2016
Moučka, L.	Matka katedrála. Chrám svatého Víta, Václava a Vojtěcha.	Půdorys	Praha 2016

V dalším využití archiválií Archiv PH spolupracoval s jednotlivými útvary Kanceláře prezidenta republiky a Správy Pražského hradu (Odbor nemovitého majetku – plánové podklady pro rekonstrukce). V srpnu 2015 byl Archiv PH požádán o spolupráci a odbornou podporu při přípravě exkurzí v KPR, které byly zahájeny Oddělením styku s veřejností v prosinci 2015. V roce 2016 bylo v Archivu PH v rámci tohoto cyklu „*Dveře archivu pootevřené*“ vykonány tři exkurze studentů středních škol se zaměřením na obecné otázky archivnictví (informace o zákonu 499/2004 Sb.) ozvláštněné návštěvou badatelského pracoviště s ukázkou z fondů a publikační činnosti pracovníků.

III. Příruční knihovna

Příruční knihovna Archivu PH byla založena v roce 1925. Nyní je její statut rozšířen na příruční knihovnu OSAS a odborná knihovnice se podílí na akvizicích pro oba archivy v rámci odboru podle návrhů pracovníků a podle vlastního programu akvizic. Část knihovny vedená v Archivu PH se zaměřuje na archivní teorii a praxi, pomocné vědy historické a publikace potřebné ke správě tzv. historických fondů uložených v Archivu PH. Knihovna OSAS však plní i funkci studijního místa pro další obory KPR a SPH (např. pro problematiku památkové péče, archeologie, výstavnictví).

Stav knihovního fondu

Fond	Počet knihovních položek celkem	Přírůstek	Smlouvy	Dary	Nákupy pro AKPR	Katal. pro AKPR
Příruční knihovna OSAS	21 969	337	39	83	75	41
Uměnovědná knihovna	2 786	0	0	0	0	0
CELKEM	24 755	337	39	83	75	41

Fond knihovny OSAS se rozrostl o 337 svazků, které byly získány koupí (160 svazků), na základě smluv (39 svazků), darem (83 svazky). Počet knih příruční knihovny včetně

knihovny uměnovědné činil 24 755 svazků, z toho počet knih Uměnovědné knihovny 2786 svazků.¹ Na ošetření fondu, tj. na vazby časopisů a brožovaných knih, bylo vydáno 5.000 Kč.

IV. Zpracování archiválií

Ke dni 13. června 2016 byla schválena nová pomůcka - katalog fondu *Skicáře dómských architektů 1873-1935 (1940)*, který řešil M. Halata.

Výrazně pokročily práce na zpracování fotografií ze sbírky Jednota. V rámci přípravy výstavy Koruna Matky měst bylo z katalogizováno 1200 ks fotografií, ostatní fotografie byly zpracovány formou inventárního soupisu. Výstupem pořádacích prací byl tištěný katalog Koruna Matky měst, kde byly fotografie prezentovány se všemi odbornými popisy (řešili M. Halata a M. Šula, viz bibliografie).

Přepsány byly deníky architekta Pavla Janáka z let 1948-1952 a transkripce uloženy na externím disku (řešil T. Zubec).

V. Přírůstky, akvizice

Ke dni 8. listopadu 2016 byla mezi Archivem PH a Státním oblastním archivem v Plzni-Státním okresním archivem Klatovy realizována delimitace 1 balíku vytříděného z fondu Archiv města Sušice k fondu Velkostatek Volyně (1651-1950, NAD 8) v rozsahu 0,01 bm. Z oddělení předarchivní péče a skartace OSAS bylo v rámci provedeného skartačního řízení přesunuto k archivaci 4,95 bm archiválií (NAD 47, Výstavní agenda SPH). Z fondu NAD 57 F. Jakoubek bylo delimitováno 0,19 bm dokumentů s č. j. z let 1996 -2002 do spisovny.

Darem byl získán soubor originálních amatérských i profesionálních fotografií společenských akcí na Hradě v letech 1992-2003 (uloženo pod přírůstkovým číslem A 495/2016).

VI. Fotografické práce: mikrofilmové kopie, digitální reprodukce

Fotografické práce se i v roce 2016 soustředily na vytváření mikrofilmových a digitálních studijních a zálohovacích kopií nejčastěji badatelsky žádaných archiválií. K pořizování digitálních a mikrofilmových kopií vedla také průběžná agenda reprodukčních smluv (viz výše).

Digitální snímky jsou průběžně ukládány na datové úložiště Odboru spisové a archivní služby (zřízeno v roce 2013), mikrofilmy jsou ukládány jednak v badatelně (studijní kopie), jednak v archivním depozitáři a dalším úložišti.

¹ Ke dni 21. 12. 2016

VII. Konzervace, restaurování

V rámci ochrany fondů byla v průběhu roku vytvořena ochranná ambaláž na originál hracích karet z let 1606 a 1616 (SN, sign. 3) a jejich faksimile z roku 1995. Ambaláž i nová fixace obou položek byla řešena v restaurátorském oddělení Národního archivu v Praze. Zahájena byla práce na maketě dvoustrany z rukopisu KMK G5, ff. 137v-138r.

VIII. Další odborné činnosti Archivu PH

VIII.1 Presentace archivních fondů

V roce 2016 bylo v Archivu PH v rámci cyklu „*Dveře archivu pootevřené*“ vykonány tři exkurze studentů středních škol, v jejichž rámci byly předvedeny různé typy archiválií z fondů Archivu PH.

Nejvýznamnější prezentací vzácných kreseb slovinského architekta J. Plečnika byla návštěva prezidenta Slovinské republiky, p. Boruta Pahora dne 18. února 2016, v jejímž rámci Archiv PH připravil krátkodobou výstavu originálů, nábytku a modelů v Klínové místnosti Pražského hradu (řešili M. Halata - M. Šula).

VIII.2 Účast na výstavách – organizační a autorské podíly

Archiv PH se i v roce 2016 výrazně věnoval organizačním pracím, spojeným se zápůjční agendou na výstavy jiných institucí. Na tyto výstavy byly poskytovány jak reprodukce dokumentů (výstavní panely, katalogy), tak byl archiv žádán o výstavní exponáty.

Z nejvýznamnějších výstavních akcí jmenujme organizační podíly na výstavě Perly kartářského řemesla (26. srpna 2016 - 20. listopadu 2016) ve Středočeském muzeu v Roztokách u Prahy.

V rámci přípravy oslav narození císaře Karla IV. (2016) se pracovníci Archivu PH autorsky podíleli na sérii výstav na Pražském hradě. Vytvořili jednak koncepce expozic výstavy Koruna Matky měst, Koruna bez krále, jednak publikovali příslušné texty ve výstavních katalozích (řešili M. Suchý, M. Šula, M. Halata a T. Zubec).

VIII.3 Účast na konferencích, školeních, apod.

Pracovníci se zúčastnili diskuzního semináře k projektu nakladatelství Academia, „*Encyklopedie Protektorátu Čechy a Morava*“ (T. Zubec, M. Halata), konference „*Léta do pole okovaná. 1916*“, Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, Ministerstvo obrany ČR a Vojenský historický ústav, Praha 20.-21. září 2016 (M. Halata) a semináře *pořádacích software ELZA* (Národní archiv v Praze, 9. a 28. listopadu 2016 - účastníci M. Halata, M. Šula, T. Zubec).

VIII.4 Pedagogická činnost, účasti v komisích

M. Suchý působil ve zkušební komisi FHS UK (i v anglickém jazyce) na FHS UK (předmět Evropské dějiny v kontextech).

M. Halata působil v Poradním sboru pro sbírkotvornou činnost Národní galerie v Praze.

VIII.5 Přednášky vykonané

Suchý M.: *Anna Česká, dcera Karla IV. Přednáška z jarního cyklu Karel IV. a ženy v jeho přízni.* (28. dubna 2016, Knihovna Národního muzea a Matice česká, sekce Společnosti Národního muzea).

VIII.6 Bibliografie pracovníků

Šula, M. - Halata, M. - Suchý, M. - Zubec, T.: *Koruna Matky měst. Dostavba chrámu sv. Víta ve fotografii*, Praha 2016, 187 s.

Suchý, M.: *St Vitus building accounts (1372-78): The economic aspects of building the cathedral*, in *Money and Finance in Central Europe during the Later Middle Ages*, (ed.) R. Zaoral, Basingstoke: Palgrave Macmillan 2016, s. 222-246.

Zubec, T. (et. al.): *Koruna bez krále. Příběh českých korunovačních klenotů po roce 1918*, Praha 2016, 54 s.

Zpracoval:

Mgr. Martin Halata a kol.

19. února 2017